

Ірина Валеріївна ПРОКОПЕНКО

аспірантка,
кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»
E-mail: irena2406@gmail.com

**ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КАПІТАЛ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ:
СУТНІСНІ ОЗНАКИ І СТРУКТУРА**

Прокопенко, І. В. Організаційний капітал машинобудівних підприємств: сутнісні ознаки і структура [Текст] / Ірина Валеріївна Прокопенко // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – № 4. – С. 89-100. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. Предметом статті є теоретично-прикладні аспекти дослідження організаційного капіталу машинобудівних підприємств.

Мета. Уточнення сутності поняття «організаційний капітал» та елементів його структури з урахуванням специфіки діяльності машинобудівних підприємств.

Метод (методологія). Для досягнення мети у статті використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження, а саме: теоретичного узагальнення, системного аналізу, структурно-функціонального і процесно-структурного підходу. Теоретико-методологічною основою дослідження є фундаментальні теоретичні положення сучасної теорії управління, системний підхід до вивчення процесу управління інтелектуальним капіталом.

Результати. У ході дослідження виокремлено сутнісні ознаки понять «організаційний капітал» та «структурний капітал», доведено їх частковий перетин. У практиці машинобудівних підприємств запропоновано використовувати термін «організаційний капітал» для позначення всіх управлінських активів, які беруть участь у створенні інтелектуального капіталу. Удосконалено типологію структурних елементів організаційного капіталу шляхом виокремлення п'яти груп його елементів: техніко-технологічних, інфраструктурних, управлінських, соціальних та об'єктів інтелектуальної власності. Уточнено місце організаційного капіталу підприємства у системі управління його інтелектуальним капіталом.

Сфера застосування. Практика менеджменту машинобудівних підприємств у частині економічного оцінювання та управління розвитком інтелектуального капіталу, зокрема при формуванні стратегії розвитку інтелектуальних активів, комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності та регулюванні.

Ключові слова: організаційний капітал; структурний капітал; інтелектуальний капітал; соціальний капітал; менеджмент; машинобудування.

Iryna Valeriyivna PROKOPENKO

PhD Student,
Department of Management and International Business,
National University «Lviv Polytechnik»
E-mail: Irena2406@gmail.com

ORGANIZATIONAL CAPITAL OF THE MACHINE-BUILDING ENTERPRISES: ESSENTIAL FEATURES AND STRUCTURE

Abstract

Introduction. *The theoretical and applied aspects of the investigation of the organizational capital of the machine-building enterprises have become a subject of the article.*

Purpose. *The aim of the research is to specify the definition of the essence of the concept "organizational capital" and the elements of its structure while taking into consideration the specifics of the machine-building activity.*

Method (methodology). *The following general scientific and special methods have been used in the research: method of theoretical synthesis, method of systematic analysis, method of structural and functional and process and structural approach. The fundamental theoretical principles of the modern management theory, systematic approach to the study of the management process of the intellectual capita have become theoretical and methodological basis of the research.*

Results. *In the process of investigation the essential features of the concepts "organizational capital" and "structural capital" have been defined. It has been proved their partial synonymity. It has been proposed to use the term "organizational capital" in practise of the machine-building enterprises in order to denote all the management assets, which take part in the intellectual capital creation. The types of the structural elements of the organizational capital have been improved. Five groups of its elements have been singled out: technic and technological element, infrastructural element, administrative element, social element and element of objects of the intellectual property. The place of the organizational capital of the enterprise in the system of management of its intellectual capital has been specified.*

Sphere of application. *The results of the research can be applied in the management of the machine-building enterprises concerning economic evaluation and the management of the intellectual capital development. It especially concerns the formation of strategy of the development of intellectual assets, commercialization of the intellectual property objects and the regulation.*

Keywords: *organizational capital; structural capital; intellectual capital; social capital; management; machine-building (mechanical engineering).*

JEL classification: M11, O34

Вступ

В умовах індустріальної економіки визначальними факторами виробництва були фінансовий капітал і виробничі технології, але із трансформацією світової економіки на перше місце вийшли інтелектуальний капітал та інформаційні технології. Продуктивність традиційних факторів виробництва все більше залежить від ступеня розвитку інтелектуального капіталу, а його складові визначають потенціал і стратегію підприємництва у сучасному постіндустріальному суспільстві.

ISSN 2415-8453. Український журнал прикладної економіки. 2016 рік. Том 1. № 4.

Традиційно у складі інтелектуального капіталу (ІК) виокремлювали три елементи: людський, структурний та споживчий капітал. Однак така градація і термінологія, сформована наприкінці ХХ ст., вже не задовольняє вимоги сучасного управління. Людський та споживчий капітал порівняно добре досліджені у працях закордонних та вітчизняних науковців, однак специфіка машинобудівних підприємств висвітлена недостатньо. Що стосується структурного (організаційного) капіталу, то він є найменш дослідженим, у працях відомих фахівців є значні суперечності та дискусійні положення щодо його сутнісних ознак, структурних елементів та зв'язків між ними. Актуальність роботи визначається також тим фактом, що регулювання розвитку інтелектуального капіталу базується на оцінюванні ефективності використання його складових елементів, а структурний (організаційний) капітал неможливо однозначно оцінити за допомогою кількісних чи якісних показників без їх прив'язування до окремих характеристик цього капіталу. Тобто спочатку потрібно закріпити типологію складових частин структурного (організаційного) капіталу, визначити зв'язки між ними, а після цього будувати систему оцінювання.

Розвиток теорії інтелектуального капіталу пришвидшився на початку 1990-х років, у працях Е. Брукінг [1], Ю. Х. Даума [2], Л. Едвінсона [3], М. Мелоуна [3], К. Е. Свейбі [4], Т. Стюарта [5] описані теоретичні та практичні аспекти формування ІК, його оцінювання та особливості управління. Зарубіжні науковці започаткували окремий напрям менеджменту, пов'язаний з управлінням ІК, зробили значний внесок у формування його структури, однак мали дуже різні підходи до ідентифікації структурного (організаційного) капіталу. У пізніших роботах В. П. Баранчєєва [6], О. Б. Бутнік-Сіверського [7], С. М. Ілляшенка [8], О. В. Кендюхова [9; 10], А. М. Колота [11], О. Б. Мних [12], Й. С. Ситника [13], В. Ю. Школи [14], В. О. Щербаченко [14] відображені різні підходи до визначення структурного капіталу, які багато в чому суперечать один одному і не відображають галузевої специфіки вітчизняних підприємств.

Мета та завдання статті

Метою статті є уточнення сутності поняття «організаційний капітал» та розвиток типології елементів його структури з урахуванням специфіки діяльності машинобудівних підприємств. Для досягнення поставленої мети виконано такі завдання: вивчено підходи різних авторів до ідентифікації термінів «структурний капітал» і «організаційний капітал»; проаналізовано чинні типології елементів структурного (організаційного) капіталу; розвинуто типологію організаційного капіталу шляхом виокремлення п'яти груп його елементів; уточнено місце організаційного капіталу у складі інтелектуального капіталу підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження

За допомогою методів теоретичного узагальнення, системного аналізу, структурно-функціонального і процесно-структурного підходу було вивчено сутнісні ознаки термінів «структурний капітал», «організаційний капітал», «структурні активи» та інші подібні їм за значенням та практичним використанням у теорії управління ІК. Структурний (організаційний) капітал є одним з трьох базових елементів інтелектуального капіталу. Однак, якщо людський капітал всі визначні науковці виокремлюють більш-менш чітко в структурі ІК, то структурний капітал певними своїми елементами дуже часто перетинається зі споживчим (клієнтським) капіталом. Терміни, які використовують фахівці, теж дуже різняться, але основною ознакою складових структурного капіталу ми вважатимемо належність до внутрішнього

середовища організації. Відмінності термінів та трактування сутнісних ознак структурного (організаційного) капіталу є дуже суттєвими, так само як і ті складові, які пропонують різні автори (табл. 1).

Таблиця 1. Тлумачення категорій «структурний капітал» та «організаційний капітал», визначення їх сутнісних ознак і складових елементів

Автори	Терміни	Визначення	Складові елементи
1	2	3	4
К. -Е. Свейбі [4] (1989)	Внутрішня структура	Все, що створено працівниками і перебуває у власності організації	Патенти, концепції, моделі, шаблони, комп'ютерні системи, адміністративні процеси, корпоративна культура, внутрішні зв'язки
Т. Стюарт [5, с. 164-192] (1990)	Структурний капітал	Дозволяє ефективно здійснювати збір, тестування, організацію, фільтрацію, збереження і розподіл знання	Структура управління, форми і методи управління
Л. Едвінсон, М. Мелоун [3] (1991)	Структурний капітал	Містить клієнтський і організаційний капітал (систематизована й формалізована компетентність підприємства, системи підсилення творчої ефективності, організаційні можливості створення продукту й вартості)	1. Капітал інновацій (комерційні права, інтелектуальна власність, нематеріальні активи, які забезпечують відновлення). 2. Капітал процесів (системи організації виробництва, збуту, сервісу, у процесі діяльності яких формується вартість продукту).
Е. Брукінг [1] (1996)	1. Інфра-структурні активи 2. Інтелектуальна власність	1. Інструмент захисту корпоративних активів. 2. Технології, методи й процеси, що забезпечують роботу підприємства.	1. Ноу-хау, патенти, авторські права, виробничі й торговельні секрети. 2. Корпоративна культура, методи оцінки ризику, фінансова структура, бази даних.
Ю. Х. Даум [2] (2002)	Структурний капітал	Слугує для обміну інформацією й застосування знання і дозволяє концентруватися на стратегії та пристосовувати її до умов середовища	Кодифіковане ноу-хау; організаційні структури, системи, процеси і методи управління; інформаційні системи
О. Б. Бутнік-Сіверський [7, с. 17] (2002)	Структурний капітал	Різноманітні організаційні механізми, які забезпечують продуктивність працюючих та функціонування компанії	Програмні засоби ЕОМ, програмне забезпечення, бази даних, організаційна структура, патенти, товарні знаки

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
В. П. Баранчєєв [6, с. 46-63] (2003)	Внутрішні структурні активи	1. Організаційно- управлінські активи. 2. Продуктово- технологічні (інноваційні) активи. 3. Активи корпоративної та інноваційної культури.	1. Структура управління, внутрішні положення. 2. Технології виробництва та обігу інформації і знань. 3. Корпоративна культура, соціальні зв'язки.
Автори	Терміни	Визначення	Складові елементи
О. В. Кєндюхов [9; 10] (2003)	1. Інфра- структурний капітал 2. Техніко- технологіч- ний капітал	Засоби управління всіма структурними складовими ІК, які знаходяться в діалектичному взаємозв'язку один з одним, формують структуру бізнесу і повністю контрольовані підприємством	1. Інформаційні технології, бази даних, організаційна структура, філософія управління, корпоративна культура, співробітництво. 2. Винаходи, корисні моделі, промислові взірці, патенти, виробничі секрети (ноу-хау), права на дизайн.
А. М. Колот [11, с. 9-10] (2007)	Капітал установи	Організаційно-технічний, інноваційно- інформаційний ресурс, пов'язаний з функціонуванням установи	Ліцензії, патенти, технології, торгові марки, корпоративна культура, організаційні структури, системи зв'язку, бази даних
С. М. Ілляшенко [8, с. 93] (2008)	Організацій- ний (струк- турний) капітал	Засоби та інструменти управління бізнесом та елементи внутрішнього середовища організації разом з системою комунікацій і об'єктами інтелектуальної власності	Патенти, ліцензії, ноу-хау, товарні знаки, промислові зразки, інформаційне, технічне і програмне забезпечення, організаційна структура, корпоративна культура, мотивації творчої праці
О. Б. Мних [12, с. 256] (2009)	Організацій- ний капітал	1. Капітал інтелектуальної власності. 2. Інфраструктурний капітал. 3. Інноваційний капітал. 4. Процесуальний капітал. 5. Реляційний капітал.	1. Патенти, товарні знаки, авторські права. 2. Система маркетингової інформації, корпоративна культура, локальні мережі, інформаційні системи- метрики. 3. Філософія управління, дослідницька база, інтелектуальні продукти, виробничо-продуктова політика підприємства. 4. Бізнес-процеси, технології реагування на зовнішні зміни, захисту довкілля. 5. Репутація, досвід співпраці, ділове партнерство

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
В. Ю. Школа, В. О. Щербаченко [14, с. 73] (2011)	1. Організаційний капітал. 2. Інформаційний капітал.	Внутрішні засоби забезпечення управління підприємством та його інтелектуальним капіталом	1. Технічне і програмне забезпечення, патенти, товарні знаки, організаційна структура. 2. Інформація про контрагентів, ноу-хау, науково-методичні матеріали, бази даних.
Й. С. Ситник [13, с. 337] (2012)	1. Організаційний (структурний) капітал. 2. Інтелектуальна власність.	1. Організаційні можливості реагувати на виклики ринку для відбору, створення і поширення знань у межах організації. 2. Права на результати творчої інтелектуальної праці в організації, що захищаються законодавством.	1. Технологічна компетентність та індивідуальність організації, поінформованість, обізнаність, авторитетність, форми, методи і структури, лідерський клімат і командна синергія. 2. Інтелектуальний потенціал, об'єкти промислової власності, авторського права і суміжних прав, комерційні таємниці.

**Згруповано автором на основі проведених досліджень.*

Практично всі провідні науковці погоджуються, що поняття структурного капіталу містить усі елементи ІК, які знаходяться всередині організації і перебувають під її контролем. Звідси і синонімічність термінів «структурний», «внутрішній», «організаційний». Цікаво, що до 2007 р. у роботах іноземних та вітчизняних авторів домінував термін «структурний капітал» [1-7; 9; 10], а пізніше почали більше використовувати його змістовий синонім – «організаційний капітал» [8; 11-14]. У цьому є сенс, бо з точки зору термінологічної логіки поняття структури входить до поняття організації, а не навпаки. Тоді зникає потреба окремо визначати інтелектуальну власність чи інфраструктурні активи, які по суті належать до організації, однак виходять за межі поняття організаційної структури управління.

Більшість робіт західних дослідників з теорії ІК кінця 1980-х – початку 1990-х рр. виокремлюють структурний капітал поряд з людським та споживчим [1; 4; 5], тільки Л. Едвінсон і М. Мелоун та деякі їх послідовники вважають, що структурний капітал ділиться на клієнтський та організаційний [3]. Їх аргументом є те, що структурним капіталом слід вважати все те, що залишається на підприємстві, коли службовці йдуть додому. А вже сам організаційний капітал Л. Едвінсон і М. Мелоун пропонують ділити на капітал інновацій і капітал процесів. При цьому до капіталу інновацій вони зараховують усі елементи, які забезпечують здатність підприємства до відновлення (переважно права власності на об'єкти інтелектуальної власності різних видів), а до капіталу процесів – всі дії, які формують вартість продукту (системи організації виробництва, збуту, післяпродажного сервісу тощо) [3].

Ще одним поширеним підходом до визначення складу структурного капіталу є розуміння інтелектуальної власності як категорії ІК. Наприклад, Е. Брукінг виокремлює інтелектуальну власність та інфраструктурні активи [1], О. Б. Бутнік-Сіверський – тільки

інтелектуальну власність [7], Й. С. Ситник – інтелектуальну власність та організаційний капітал [13]. Важливість інтелектуальної власності сумнівам не підлягає, однак вона вже є результатом комерціалізації ІК, тому її виокремлення на рівні з людським і споживчим капіталом є дискусійним.

Ще однією тенденцією, яка прослідковується у роботах вітчизняних авторів останніх років, є спроба визначити на рівні зі структурним інформаційний та інфраструктурний капітал. О. В. Кендюхов замість структурного виокремлює інфраструктурний та техніко-технологічний капітал [9; 10], В. Ю. Школа, В. О. Щербаченко – організаційний та інформаційний [14, с. 73]. Найбільш прикладним є підхід О. Б. Мних, яка визначає в межах організаційного капіталу інтелектуальну власність, інфраструктурний, інноваційний, процесуальний та реляційний [12, с. 256]. Правда, за визначенням автора, реляційний капітал більше пасувало б зарахувати до споживчого, бо він характеризується такими параметрами, як репутація, досвід співпраці, ділове партнерство.

Дослідження різних способів типології елементів ІК в частині внутрішнього середовища організації наводить на думку, що варто поділити складові структурного капіталу за ознакою їх можливого контакту із зовнішнім середовищем, і тоді вдасться уникнути суперечності виділення його окремих частин (рис. 1).

Рис. 1. Склад і зв'язки елементів організаційного капіталу

**Сформовано автором на основі проведених досліджень.*

Усі п'ять груп елементів структурного капіталу є рівноцінними для системи управління ІК, однак мають власні особливі стосунки із зовнішнім середовищем та між собою. Об'єкти інтелектуальної власності (ОІВ) є найбільш видимою для контрагентів частиною структурного капіталу, оскільки сама процедура їх юридичного закріплення за організацією має на меті показати всім зацікавленим особам (насамперед конкурентам та споживачам), що ці нематеріальні активи мають власника і вони можуть бути об'єктом купівлі-продажу чи оренди. Законодавче закріплення за організацією ОІВ є результатом їх комерціалізації, яка виникає за рахунок взаємодії з техніко-технологічною підсистемою структурного капіталу.

Техніко-технологічна підсистема структурного капіталу містить елементи, які формують науковий потенціал організації і є базою створення інновацій. Внесок цієї підсистеми у розвиток ІК полягає у проведенні наукових досліджень, документуванні

результатів, проведенні випробувань, упровадженні у виробництво нових розробок та підготовці документів для отримання патентів і авторських свідоцтв насамкінець. Крім того, функцією техніко-технологічної підсистеми є здійснення експертизи об'єктів ліцензій та майнових прав на нематеріальні активи, які підприємство хоче придбати ззовні.

Система менеджменту підприємства базується на функціональних і/або процесних засадах і є механізмом реалізації місії і стратегії бізнесу. Методи впливу керуючої підсистеми на керовану визначаються функціями менеджменту і тими бізнес-процесами, які на сьогодні є ключовими. Система менеджменту загалом та її окремі компоненти можуть бути структурним активом, який формує ІК підприємства, а новації системи управління можуть бути комерціалізовані.

Елементи інфраструктури мають чітко виражений інформаційний характер, і хоча в межах структурного капіталу обслуговують внутрішнє середовище організації, однак не можуть функціонувати без обміну даними із зовнішнім середовищем. Це викликає появу проблем економічної та інформаційної безпеки і необхідність відповідного захисту даних, які є конфіденційними або становлять комерційну таємницю. Тут потрібно чітко розмежовувати комп'ютерні та програмні засоби, які обслуговують внутрішні бізнес-процеси і зовнішніх контрагентів організації, оскільки вони мають різні цілі і задачі і потребують принципово різних інструментів контролю і захисту даних і каналів зв'язку. Справа це затратна і технічно складна, однак реалії бізнесу свідчать про те, що інтенсивний розвиток ІК автоматично спричиняє розростання інформаційної інфраструктури.

Внутрішні соціальні зв'язки мають опосередкований вплив на формування структурного капіталу, однак суттєво змінюють його якісні характеристики. Оцінити їх вплив на вартість ІК можна непрямыми методами шляхом порівняння показників продуктивності праці та інтелектуальної активності працівників у підрозділах з різними умовами праці, рівнем конфліктності і соціальної відповідальності. Формування корпоративної культури є тривалим процесом, а виникнення ефекту синергії при вдалому підборі працівників і компонуванні колективів може збільшити ефективність капіталовкладень у розвиток ІК.

Дослідивши склад базових елементів ІК, можемо змодельювати його розгорнуту структуру з урахуванням специфіки промислового підприємства (рис. 2). В основі структури ІК лежить його організаційний капітал, центральним елементом якого є система менеджменту підприємства. На верхній площині, яка символізує кінцеву ціль будь-якого бізнесу – отримання прибутку, розміщений споживчий капітал. А людський капітал обгортає ці дві поверхні, поєднуючи всі без винятку елементи структури ІК. Прямої відповідності між елементами людського, структурного та споживчого капіталу немає, але є чіткі зв'язки, частина з яких є ситуаційними.

Соціальні взаємодії наявні у всіх складових ІК: у межах організаційного капіталу це корпоративна культура, неформальні групи, психологічний клімат та соціальна відповідальність; споживчий капітал має елемент соціального капіталу, який містить соціальну відповідальність відносно зовнішніх контрагентів і суспільства загалом, соціальні комунікації, відносини зі споживачами і соціальну репутацію; а людський капітал сам по собі є соціальною інституцією.

Так само у всіх складових ІК чітко прослідковуються інфраструктурні аспекти. Внутрішня інфраструктура організації представлена системою комунікацій і документообігу, інформаційними системами управління підприємством, засобами зв'язку, логістичними системами і належить до організаційного капіталу. Інфраструктурний капітал у межах споживчого відображає обмін інформацією з

зовнішніми контрагентами, забезпечує встановлення і розвиток ділових зв'язків, є результатом удосконалення транспортних, логістичних і торговельних операцій, банківського і юридичного супроводу тощо. А оскільки всю інфраструктуру створюють і розвивають люди, то їх компетенції і професійні навички формують людський капітал у частині технічного та інформаційного забезпечення бізнесу.

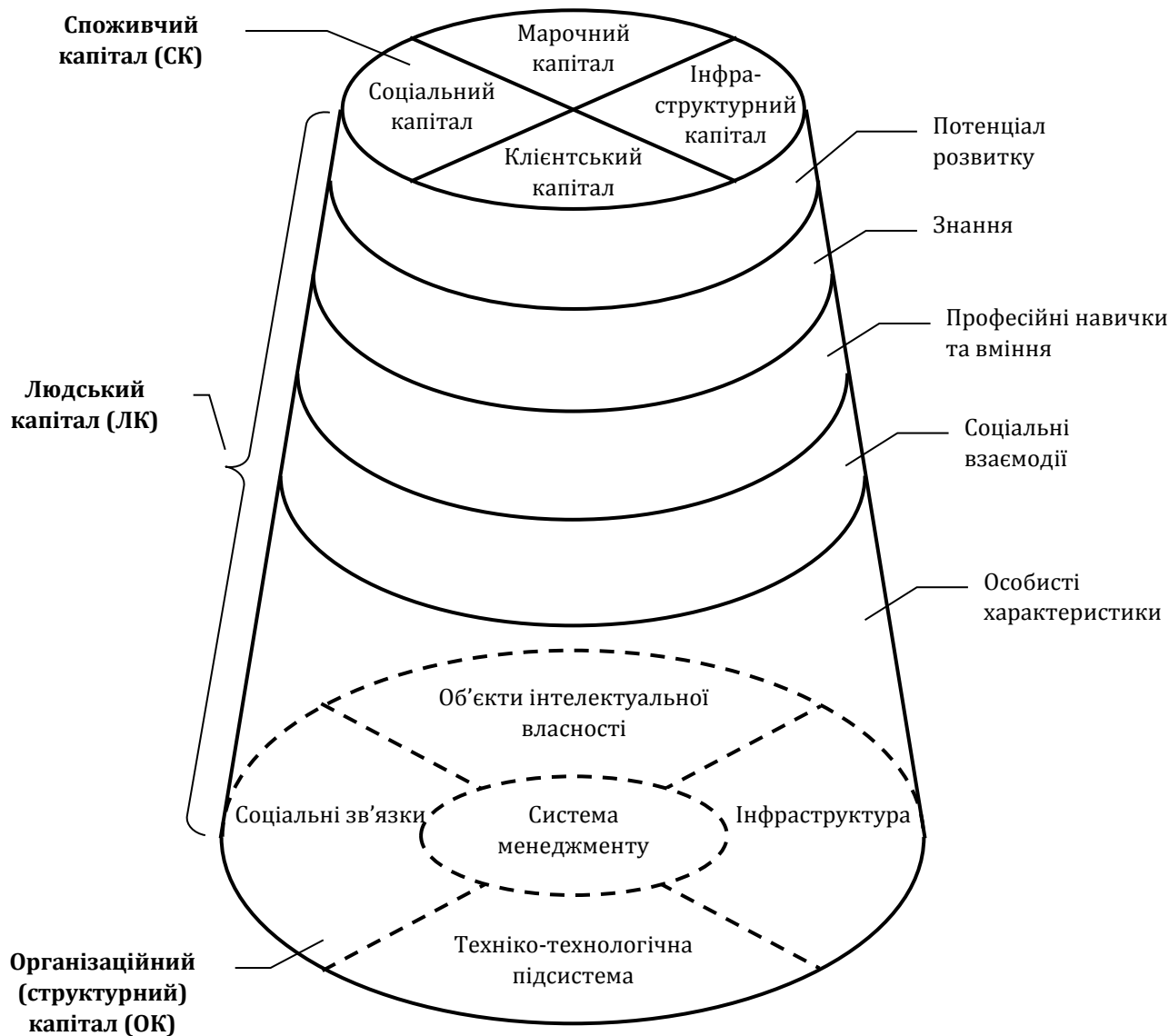

Рис. 2. Структура елементів ІК підприємства

**Розроблено автором.*

Вплив окремих складових та елементів ІК на фінансові результати підприємства оцінити важко, однак існують методи оцінювання загального рівня розвитку ІК. Але розрахунок вартості ІК на певний момент часу не є кінцевою метою дослідження, бо потрібно знайти спосіб оцінювати потенціал розвитку ІК та його окремих складових. Адже немає змісту інвестувати у розвиток тих складових ІК, які вже вичерпали свій потенціал. Якщо ми трактуємо потенціал як здатність до розвитку, то маємо бути свідомими того, що не всі складові та елементи ІК мають відновлюваний потенціал. Так

само, як фізично зношується обладнання, працівник поважного віку, яким би сильним спеціалістом він не був, рано чи пізно втрачає можливість розвиватися суто з фізіологічних причин. Те саме стосується технічних систем, засобів комунікацій, комп'ютерних мереж, програмного забезпечення і навіть контактів із зовнішніми контрагентами. Не випадково великі торговельні мережі основним показником вважають не обсяг закупівель клієнта, а темпи їх приросту і ймовірність підтримання цих темпів на стабільному рівні.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Термінологічний апарат теорії управління інтелектуальним капіталом, сформований наприкінці ХХ ст., загалом задовольняє вимоги сучасного менеджменту, однак термін «організаційний капітал» все ж більш точно характеризує внутрішні елементи інтелектуального капіталу, ніж «структурний капітал». Організаційна структура управління є важливим, але не єдиним елементом її внутрішнього середовища, тому термін «структурний капітал» надто вузько відображає особливості цієї частини інтелектуального капіталу.

Організаційний капітал містить елементи п'яти груп: систему менеджменту, об'єкти інтелектуальної власності, внутрішню інфраструктуру, техніко-технологічну підсистему та соціальні зв'язки. Чотири з п'яти груп можуть бути комерціалізовані, і тільки соціальні зв'язки не можуть стати об'єктом купівлі-продажу. Найшвидше комерціалізуються об'єкти інтелектуальної власності, деякі елементи інфраструктури (системи комунікацій і документообігу, програмне забезпечення і бази даних) та техніко-технологічної підсистеми (готові технології і результати НДДКР, які ще не відображені в об'єктах інтелектуальної власності).

Запропонована типологія елементів організаційного капіталу надалі стане основою формування методу його економічного оцінювання. Для оцінювання потенціалу розвитку ІК та його окремих складових потрібні розрахунки показників, частина з яких не використовуються для розрахунку поточного рівня ІК. Ситуація ускладнюється також і тим, що не всі аспекти функціонування і розвитку ІК можна описати кількісними показниками. Перевагу у цьому відношенні мають великі підприємства, які можуть моделювати різні умови розвитку ІК одночасно на базі кількох відокремлених підрозділів. На відміну від людського та споживчого капіталу, економічне оцінювання організаційного капіталу є суб'єктивним, оскільки комерційна цінність його окремих елементів не може бути визначена у розриві зв'язків між цими елементами. Це означає, що згодом виникне проблема імплементації показників оцінювання організаційного капіталу у загальну систему економічного оцінювання ІК машинобудівних підприємств.

Список літератури

1. Брукинг, Э. Интеллектуальный капитал [Текст]: [монография] / Э. Брукинг. – СПб. : Питер, 2001. – 288 с.
2. Daum, J. H. Intangible Assets: die Kunst, Mehrwert zu schaffen / J. H. Daum [On-Line]. Interview veröffentlicht in: sapinfo.net, 18.02.2002. Retrieved from: <http://www.sapinfo.net/public/de/interview.php4/page/0/article/comvArticle-174953c8c0ceae7e30/de>.
3. Edvinsson, L. Intellectual Capital. Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Roots / L. Edvinsson, M. Malone. – N. Y. : Harper Business, 1997. – 225 p.
4. Sveiby, K. E. The Intangible Assets Monitor / K. E. Sveiby // Journal of Human Resource Costing & Accounting, Vol. 2, No. 1, Spring, 1997, pp. 73-97.

-
5. Стюарт, Т. А. Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций [пер. с англ. В. А. Ноздриной] / Т. А. Стюарт. – М. : Поколение, 2007. – 368 с.
 6. Баранчев, В. Управление брендингом как составляющей инновационного развития организации // Маркетинг. – 2003. – № 1. – С. 46-63.
 7. Бутнік-Сіверський, О. Б. Інтеллектуальний капітал: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / О. Б. Бутнік-Сіверський. – Режим доступу: <http://www.ndiiv.org.ua>.
 8. Ілляшенко, С. М. Актуальні проблеми управління інтелектуальним капіталом підприємства / С. М. Ілляшенко // Механізм регулювання економіки. – 2008. – №2. – С. 91-101.
 9. Кендюхов, О. В. Інтеллектуальний капітал підприємства: методологія формування механізму управління [Текст] / О. В. Кендюхов; НАН України, Інститут економіки промисловості. – Донецьк: ДонУЕП, 2006. – 308 с.
 10. Кендюхов, О. В. Ефективне управління інтелектуальним капіталом [Текст] / О. В. Кендюхов; НАН України, Інститут економіки промисловості. – Донецьк: ДонУЕП, 2008. – 363 с.
 11. Колот, А. М. Інноваційна праця та інтелектуальний капітал у системі факторів формування економіки знань / А. М. Колот // Економічна теорія. – 2007. – №2. – С. 3-13.
 12. Мних, О. Б. Маркетинг у формуванні ринкової вартості машинобудівного підприємства: теорія і практика: [монографія] / О. Б. Мних. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – 428 с.
 13. Ситник, Й. С. Інтелектуалізація капіталу організації та його структурування / Й. С. Ситник // Формування ринкової економіки: зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2012. – Спец. вип. : у 2 ч., Ч. 1. : Стратегічні імперативи сучасного менеджменту / [відп. за вип. С. М. Соболю]. – С. 332-342.
 14. Школа, В. Ю. Економічне обґрунтування ролі інтелектуального капіталу у формуванні інноваційної економічної системи / В. Ю. Школа, В. О. Щербаченко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 3, Т. 1. – С. 72-78.

References

1. Brukynh, E. (2001). *Intellectual Capital*. Piter, 288.
2. Daum, J. H. (2002). *Intangible Assets: die Kunst, Mehrwert zu schaffen*. Interview veröffentlicht in: *sapinfo.net*, 18.02.2002. Retrieved from: <http://www.sapinfo.net/public/de/interview.php4/page/0/article/comvArticle-174953c8c0ceae7e30/de>.
3. Edvinsson, L. (1997). *Intellectual Capital. Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Roots*. N. Y. : Harper Business.
4. Sveiby, K. E. (1997). The Intangible Assets Monitor. *Journal of Human Resource Costing & Accounting*, 2 (1), 73-97.
5. Styuart, T. A. (2007). *Intellectual Capital*. *Pokolenie*, 368.
6. Baranchev, V. (2003). Branding management as a part of the Innovative Development of Organization. *Marketing*, 1, 46-63.
7. Butnik-Sivers'kyu, O. B. *Intellectual Capital*. Retrieved from: <http://www.ndiiv.org.ua>.
8. Illyashenko, S. M. (2008). Actual problem of the management of the Intellectual capital of the Enterprises. *Mechanism of Economic Regulation*, 2, 91-101.

-
9. Kendyukhov, O. V. (2006). *Intellectual capital of the Enterprise: methodology of the management mechanism formation*. NAS, Ukraine, Economy and Industry Institute, Donetsk: DonUEP, 308.
 10. Kendyukhov, O. V. (2008). *Effective management of the Intellectual Capital*. NAS, Ukraine, Economy and Industry Institute, Donetsk: DonUEP, 363.
 11. Kolot, A. M. (2007). Innovation labour and Intellectual Capital in the Factors' System of the Economy Knowledge Formation. *Theory of Economy*, 2, 3-13.
 12. Mnykh, O. B. (2009). *Marketing in the Formation of the market value of the Machine-Building Enterprise: theory and practice*. Lviv: Publishing House of the National University "Lviv Polytechnik", 428.
 13. Sytnyk, Y. S. (2012). Intellectualisation of the organization capital and its Structuring. *Formation of the Market Economy*. Kyiv : KNEU, 332-342.
 14. Shkola, V. Yu. (2011). Economic grounds of the intellectual capital role in the formation of the innovative economy system. *Marketing and Management Innovations*, 3,(1), 72-78.

Стаття надійшла до редакції 25.11.2016 р.